

—Αναγνώριση και συντήρηση του σύγχρονου φωτογραφικού υλικού

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ

19-22 Οκτωβρίου 2010
Μουσείο Μπενάκη
(Πειραιώς 138)

Η Συνάντηση

Το Ελληνικό Τμήμα του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων (ICOM), το Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη και η Ειδική Ομάδα Συντήρησης Φωτογραφικού Υλικού του ICOM, συνδιοργανώνουν Διεθνή Συνάντηση με θέμα «Αναγνώριση και συντήρηση του σύγχρονου φωτογραφικού υλικού» (Modern Photographic Materials: identification and conservation), στην Αθήνα από 19 έως 22 Οκτωβρίου 2010.

Τις δύο πρώτες ημέρες (19 και 20 Οκτωβρίου), στους χώρους του Νέου Μουσείου Μπενάκη, στην οδό Πειραιώς 138 και Ανδρονίκου, θα αναπτυχθούν οι ομιλίες, αναλυτικός κατάλογος των οποίων υπάρχει στο τέλος του παρόντος σημειώματος.

Θα ακολουθήσουν δύο Εργαστήρια (21 και 22 Οκτωβρίου), με θέμα την αναγνώριση και τη συντήρηση του έγχρωμου και ψηφιακού φωτογραφικού υλικού, που θα πραγματοποιηθούν στο μικρό αμφιθέατρο του κεντρικού κτηρίου του Μουσείου Μπενάκη στη Λ. Βασιλίσσης Σοφίας & Κουμπάρη 1.

Στόχος της Συνάντησης είναι να παρουσιαστούν:

- οι διάφορες μέθοδοι ψηφιακών εκτυπώσεων,
- τα προβλήματα διατήρησης και συντήρησής τους,
- τα αποτελέσματα των τελευταίων ερευνών σε σχέση με την αποκατάσταση των σύγχρονων φωτογράφων,
- η αναγνώριση και διατήρηση των έγχρωμων φωτογραφιών, καθώς και
- θέματα δεοντολογίας σχετικά με την ψηφιακή εικόνα.

Το περιεχόμενο των ομιλιών δεν αφορά μόνο συντηρητές έργων τέχνης, αλλά και έναν ευρύτερο κύκλο επαγγελματιών που δραστηριοποιούνται σε ποικίλους τομείς και λειτουργίες ενός Μουσείου.

Η συντήρηση του φωτογραφικού υλικού

Η διάσωση των φωτογραφικών εικόνων απασχολεί όλο και περισσότερο τα τελευταία

χρόνια τους ειδικούς, ύστερα από ένα μεγάλο διάστημα ελλιπούς φροντίδας που οδήγησε στην καταστροφή πολύτιμου ιστορικού και καλλιτεχνικού υλικού. Η μεγάλη ευαισθησία των εικόνων αυτών και η πολυπλοκότητα της δομής τους καθιστά το έργο της διατήρησής τους δυσχερές για τα ιδρύματα που το έχουν αναλάβει.

Το ενδιαφέρον της Ομάδας Εργασίας της Επιτροπής Συντήρησης του ICOM περιστρέφεται γύρω από τα φωτογραφικά υλικά και τη συντήρηση των φωτογραφικών εικόνων, θετικών και αρνητικών, περιλαμβανομένου και του κινηματογραφικού φιλμ.

Σκοπός της Ομάδας Εργασίας Συντήρησης Φωτογραφικών Υλικών είναι η συλλογή και η διάχυση πληροφοριών από όλο τον κόσμο σχετικά με τη συντήρηση του φωτογραφικού υλικού.

Οι συντονιστές της ομάδας αναπτύσσουν επικοινωνία με συντηρητές που δραστηριοποιούνται σε άλλους τομείς, με στόχο να ενθαρρύνουν την ενασχόλησή τους με τη διαφύλαξη

01 Θαλασσινή Δούμα, *Αφροδίτη* από τη σειρά «Χρόνος». Τεχνική ανάρτησης Diasac, 2008, Φωτογραφικό Αρχείο Μουσείου Μπενάκη.

και τη διατήρηση των φωτογραφικών υλικών. Στις δράσεις τους εντάσσεται και η προσπάθεια να διευκολύνουν συζητήσεις και διεθνείς συναντήσεις εκπαιδευτικού χαρακτήρα καθώς και σπουδαστικά ερευνητικά προγράμματα.

Το Μουσείο Μπενάκη υπήρξε το πρώτο ίδρυμα στην Ελλάδα που ευαισθητοποιήθηκε στο χώρο αυτό, με τη δημιουργία εξειδικευμένου Εργαστηρίου Συντήρησης Φωτογραφιών, το οποίο καταβάλλει από το 1999 συστηματικές προσπάθειες διάσωσης και αποκατάστασης της φωτογραφικής μας κληρονομιάς. Η πρόκληση για την υλοποίηση του σχεδίου συντήρησης ήταν και παραμένει μεγάλη λόγω του τεράστιου όγκου αλλά και της πολυπλοκότητας του αρχειακού φωτογραφικού υλικού.

Από τη πρώτη στιγμή της λειτουργίας του και σε συνεργασία με τους επιμελητές των συλλογών, δόθηκε προτεραιότητα σε προγράμματα αποκατάστασης των πλέον πολύτιμων φωτογραφιών ή εκείνων που παρουσίαζαν τις περισσότερες φθορές. Λαμβάνοντας υπόψη ότι το Φωτογραφικό Αρχείο εμπλουτίζεται διαρκώς με νέες συλλογές, το έργο του εργαστηρίου γίνεται ακόμη πιο δύσκολο.

Παράλληλα, διαπιστώθηκε, μέσω του συμβουλευτικού ρόλου του Εργαστηρίου, πόσο σημαντική ήταν η απόκτηση της απαραίτητης τεχνογνωσίας από τους υπεύθυνους φωτογραφικών συλλογών, αλλά και γενικά από αυτούς που έχουν στη κατοχή τους φωτογραφίες, αναφορικά με τη σωστή διατήρηση του υλικού τους.

Σε αυτό το πλαίσιο, το Φωτογραφικό Αρχείο του Μουσείου Μπενάκη πήρε την πρωτοβουλία να διοργανώσει τον Οκτώβριο του

2005, στο νέο κτήριο του Μουσείου στην οδό Πειραιώς, *Εκπαιδευτικό Σεμινάριο και Εργαστήρια* με θέμα τη Διαχείριση και Διαφύλαξη των Φωτογραφικών Συλλογών, με εισηγητές από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Η βιντεοσκόπηση των εργαστηρίων επέτρεψε την αξιοποίηση του υλικού αυτού και την παραγωγή ενός CD ROM, το οποίο περιλαμβάνει ένα δίγλωσσο CD με τα κείμενα των εισηγητών, καθώς και ένα δίσκο DVD με τις εργαστηριακές εφαρμογές.

Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM)

Το Διεθνές Συμβούλιο Μουσείων (ICOM) ιδρύθηκε τον Νοέμβριο του 1946 ως μη κυβερνητικός οργανισμός από λίγους αρχικά επαγγελματίες μουσείων – αρχαιολόγους, ιστορικούς της τέχνης, μουσειολόγους, συντηρητές κ.ά. – που αγωνιούσαν για την τύχη της παγκόσμιας πολιτισμικής κληρονομιάς μετά τις καταστροφές που είχε υποστεί στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου.

Η UNESCO αποφάσισε εξαρχής να στηρίζει το ICOM προσφέροντάς του στέγη στο κτήριο της στο Παρίσι. Το 1951 ξεκίνησαν μαζί το πρόγραμμα «Σταυροφορία των Μουσείων», που συνέβαλε ουσιαστικά στην αναγνώριση του εκπαιδευτικού ρόλου των μουσείων. Μέσα από τον ίδιο προβληματισμό, το 1977 καθιερώθηκε η 18η Μαΐου ως Διεθνής Ημέρα Μουσείων.

Κύριο μέλημα του ICOM είναι η επισήμανση και η αντιμετώπιση των προβλημάτων των μουσείων και των εργαζομένων σε αυτά, καθώς και η ανάπτυξη του κλάδου της μουσειολογίας. Για το σκοπό αυτό έχουν συσταθεί 30 Διεθνείς Επιτροπές με ειδικό αντικείμενο –όπως π.χ. αρχιτεκτονική μουσείων, συντήρηση, περιφερειακά μουσεία, εκπαίδευση, κ.λπ.– όπου μπορούν να συμμετέχουν όσα μέλη επιθυμούν. Οι επιτροπές αυτές συνέβαλαν, μεταξύ άλλων, στη συγγραφή βασικών εγχειριδίων, όπως ο Κώδικας Επαγγελματικής Δεοντολογίας που υιοθετήθηκε το 1986 και αναθεωρήθηκε πρόσφατα.

Ο Κώδικας εκδόθηκε το 2010 στα ελληνικά, με πρωτοβουλία και χρηματοδότηση του Ελληνικού Τμήματος του ICOM.

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM

Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM ιδρύθηκε το 1983 και στεγάζεται σε ένα διατηρητέο κτήριο, στην οδό Αγ. Ασωμάτων 15 στο Θησείο, που

02 Αναγνώριση φωτογραφικών τεχνικών με μικροσκοπική παρατήρηση στο Εργαστήριο συντήρησης φωτογραφιών του Μουσείου Μπενάκη.

02

03

03 Το CD-ROM με τα πρακτικά του σεμιναρίου διάσωσης και διαχείρισης των φωτογραφικών συλλογών.

έχει παραχωρηθεί από το Υπουργείο Πολιτισμού. Σήμερα αριθμεί 500 περίπου μέλη – άτομα και φορείς. Διοικείται από πενταμελές εκλεγμένο Διοικητικό Συμβούλιο, η θητεία του οποίου είναι διετής.

Πρώτιστο μέλημα του Ελληνικού Τμήματος ήταν η δημιουργία βιβλιοθήκης και αρχείου, η οργάνωση σεμιναρίων, επιστημονικών συναντήσεων και διεθνών συνεδρίων, η έκδοση στα ελληνικά βασικών εγχειριδίων, η ανάπτυξη διαφόρων τομέων της μουσειολογίας και η συνεργασία με τα ΑΕΙ και ΤΕΙ, καθώς και με άλλους φορείς και ιδρύματα.

Στο πλαίσιο του Ελληνικού Τμήματος λειτουργούν ομάδες εργασίας με αντικείμενο αντίστοιχο με εκείνο των Διεθνών Επιτροπών του ICOM, οι οποίες επεξεργάζονται ειδικά θέματα και οργανώνουν ενημερωτικές συναντήσεις και διαλέξεις.

Καρπός της συνεργασίας του ICOM με το Υπουργείο Πολιτισμού στον τομέα της

οργάνωσης αρχαιολογικών εκθέσεων είναι η έκδοση αξιολογών καταλόγων που αποτελούν σημαντικά επιστημονικά βοηθήματα. Το Ελληνικό Τμήμα του ICOM εκδίδει επίσης από το 1986 «Ενημερωτικό Δελτίο» για τα μέλη του.

Μαρία Μάττα

Υπεύθυνη Εργαστηρίου Συντήρησης Φωτογραφιών Μουσείου Μπενάκη
Παύλος Χραμπάνης
Αρχιτέκτων, Μέλος του Δ.Σ.
του Ελληνικού Τμήματος του ICOM

Τα Εργαστήρια:

Πέμπτη, 21 Οκτωβρίου

Εργαστήριο με τη **Sylvie Pénichon**, Amon Carter Museum, Fort Worth, TX, USA, «**Σύγχρονες φωτογραφικές πρακτικές**»

Παρασκευή, 22 Οκτωβρίου

Εργαστήριο με τον **Martin Jürgens**, Rijksmuseum Amsterdam, Netherlands, «**Ψηφιακά τυπώματα που μοιάζουν με φωτογραφίες αλλά δεν είναι (ή μήπως είναι);**»

Οι ομιλίες

Sandra Petrillo: Συντήρηση της έκθεσης του Έντουαντ Στάιχεν *Τα πικρά χρόνια 1935-1941*, ένα πολυδιάστατο έργο.

Maha A. Ali: Υποθέσεις εργασίας: Η αξιολόγηση και η συντήρηση τριών πρωτότυπων ζελατινοαργυρούχων τυπωμάτων.

Μαρία Μάττα: Υπόθεση εργασίας: Η ψηφιακή αναπαραγωγή συμπληρώσεων για χάρτινες στερεοσκοπικές διαφάνειες από τη συλλογή του Φωτογραφικού Αρχείου του Μουσείου Μπενάκη.

Luisa Casella: Ξεθώριασμα χρωστικών σε αυτοχρωμικές πλάκες υπό ανοξικές συνθήκες.

Julia Wiland: Η συντήρηση των φωτογραφικών άλμπουμ του Χάρολντ Πίντερ.

Dr. David Dungworth: Η συλλογή του Bedford Lemere: Η εξέταση με SEM-EDX φθαρμένων γυάλινων αρνητικών.

Dusan Stulik & Art Kaplan: Ένδοξη συνεργασία: Δουλεύοντας με τη φωτογραφική κοινότητα εναλλακτικών τεχνικών.

Μαντώ Σωτηροπούλου: Επείγων σχεδιασμός συντήρησης: Η περίπτωση μιας φωτογραφικής συλλογής από το Εθνικό

Αρχείο Μνημείων του Ελληνικού Υπουργείου Πολιτισμού.

Ryan Boatright: Γραφικός Άτλας: Μια διαδικτυακή πηγή αναγνώρισης τεχνικών.

Debra Hess Norris: Βοήθεια! Προβληματισμοί και προκλήσεις σχετικά με τη διατήρηση της παγκόσμιας πολιτισμικής μας κληρονομιάς. Οχτώ μέρες την εβδομάδα.

Emily O'Reilly: «Ηθελα να γίνω ένας μαύρος Πικάσσο»: Η ιστορία του έργου *In the House of my Father* του Ντόναλντ Ρόννεϊ.

Samantha Shellard: Ανάπτυξη ενός πρωτοτύπου: Ένας βοηθητικός μηχανισμός για την έκθεση χάρτινων έργων μεγάλης διάστασης.

Kate Jennings & Sylvie Pénichon: Προκαταρκτική έρευνα στη διατήρηση έργων τέχνης τοποθετημένων σε φωτεινά κουτιά (Backlit).

Sabine Zorn: Diasac και άλλες τεχνικές φινιρίσματος. Έρευνα πάνω στη φωτογήρανση.

Asterios Bakolas: Συγκριτική μελέτη στο φωτογραφικό έργο του Νίκου Κεσσανλή.

Clara von Waldthausen: Προκαταρκτική έρευνα στον κατά τόπους σχηματισμό άσπρης σκόνης στο εσωτερικό κορμιζών με τζάμια από PMMA.

Céline Quairiaux: Δοκιμές διαλυτών σε δύο χαρτιά Ilfochromes του 1997 και του 2001.

Caroline Barcellona: Επεμβάσεις συντήρησης στα έργα *The Olgas*, μια σειρά χρωμογενών εκτυπώσεων σε ρητινώχο χαρτί.

Οι ομιλίες θα γίνουν στα αγγλικά και στα ελληνικά με ταυτόχρονη μετάφραση.